

بررسی رابطه ابعاد شخصیتی با جنس در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی

قاسم عابدی^۱
اکبر محمدی^۲
احد علیزاده^۳
هادی حسینی^۲
امید یحیی زاده^۴

چکیده

سابقه و هدف: از میان ویژگی‌های مختلف، آنچه می‌تواند به انسان کمک کند تا خود و دیگران را بهتر بشناسد، شخصیت است. هدف کلی انجام این تحقیق، بررسی تفاوت‌های جنسیتی در ابعاد شخصیتی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بود.

مواد و روش‌ها: روش تحقیق این پژوهش، از نوع توصیفی - مقطعی است. آزمودنی‌های پژوهش شامل ۳۹۴ نفر دانشجوی دختر و پسر (۱۷۴ پسر و ۲۲۰ دختر) دانشگاه علوم پزشکی مازندران بودند که از طریق نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. جهت گردآوری داده‌های پژوهش، از مقیاس "پنج عاملی شخصیت" استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین دو جنس از نظر چهار عامل شخصیت (روان آزردگی، برونگرایی، توافق پذیری و مسئولیت پذیری) تفاوت معنی‌دار وجود نداشت. و تنها عامل انعطاف‌پذیری در بین پسران و دختران به طور معنی‌داری متفاوت بود ($p=0/016$).

استنتاج: بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان نتیجه گرفت نمی‌توان بین دو جنس از نظر عوامل روان آزردگی، برون‌گرایی، دلپذیر بودن و مسئولیت‌پذیری تفاوت قائل شد. به نظر می‌رسد هر گونه برنامه‌ریزی که ارتباط با انواع تیپ‌های شخصیتی پیدا می‌کند باید بدون در نظر گرفتن تفاوت جنسیتی انجام شود.

واژه‌های کلیدی: تفاوت‌های جنسیتی، شخصیت، دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران

مقدمه

صفات و ویژگی‌های ناسازگارانه، فرد و اطرافیان وی را با مشکل جدی مواجه می‌کند (۲). تعیین نوع شخصیت در بسیاری از موارد موجب روشن شدن علل بیماری‌های روانی، چگونگی گسترش و تجلیات آن‌ها می‌باشد (۳). گوستاوسون عقیده دارد بعضی از صفات شخصیتی

شخصیت از بنیادی‌ترین مفاهیم روان‌شناسی است که می‌تواند به انسان‌ها کمک کند تا خود و دیگران را بهتر بشناسد (۱). و همچنین به عنوان عامل تعیین‌کننده می‌تواند تمامی رفتارهای انسانی را در عرصه زندگی شخصی و اجتماعی تحت تأثیر قرار داده و گاهی در اثر

E-mail: mohammadi8194@yahoo.com

مؤلف مسئول: اکبر محمدی - ساری: کیلومتر ۱۸ جاده خزرآباد، مجتمع دانشگاهی پیامبر اعظم، دانشکده بهداشت

۱. گروه علوم بهداشتی، مرکز تحقیقات علوم بهداشتی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

۲. دانشجوی کارشناسی بهداشت عمومی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

۳. دانشجوی دکتری آمار زیستی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران

۴. بیمارستان منطقه آزاد کیش

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۸/۳ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۱۳۹۱/۹/۱۲ تاریخ تصویب: ۱۳۹۱/۱۱/۲۴

می‌شود. انعطاف پذیری عبارت است از تمایل به کنجکاوی، هنرنمایی، خردورزی، با وجدان بودن، روشنفکری و نوآوری و دلپذیر بودن به تمایل برای گذشت، مهربانی، سخاوت‌مندی، اعتمادورزی، همدلی، فرمانبرداری، فداکاری و وفاداری اطلاق می‌شود. مسئولیت‌پذیری عبارت است از تمایل به سازمان دهی، کارآمدی، قابلیت اعتماد، خویشتنداری، پیشرفت‌گرایی، منطق‌گرایی و تعمق (۹).

بحث ویژگی‌های شخصیتی توجه بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب کرده است و در مطالعات بسیاری، ارتباط بین این ویژگی‌ها با متغیرهای متعددی بررسی شده است. از جمله این متغیرها، عملکرد تحصیلی (۱۰، ۱۱)، انگیزش تحصیلی (۱۲، ۱۳)، بهره هوشی (۱۰، ۱۴)، اضطراب امتحان (۱۵، ۱۶)، سلامت عمومی (۴، ۱۷)، سلامت روانی (۶، ۱۸)، شادکامی (۱۹)، افسردگی (۲۰، ۲۱)، سبک‌های یادگیری (۲۲)، شیوه‌های دلبستگی (۲۳)، جهت‌گیری‌های مذهبی (۲۴، ۲۵)، هوش هیجانی (۲۶، ۲۷)، اعتیاد به اینترنت (۲۸، ۲۹) و بسیاری متغیر دیگر را می‌توان نام برد. در این میان، برخی از محققان بر ضرورت مطالعه الگوی تفاوت‌های جنسیتی در صفات شخصیت تأکید کرده‌اند (۳۰). تحقیق کاستا و مک کری (۹) با هدف مطالعه الگوی تفاوت‌های جنسیتی در صفات شخصیت نشان داد که مردان در برخی از وجوه عامل پذیرش از قبیل پذیرش عقاید جدید نمره بالایی به دست آوردند و در مقابل، زنان در وجوه پذیرش، زیباشناسی و احساسات از عامل پذیرش و در وجه گرم بودن از بین وجوه عامل برون‌گرایی نمره بیشتری کسب کردند در حالی که مردان در وجه هیجان‌خواهی در عامل برون‌گرایی نمره بالاتری به دست آوردند و در مطالعه ای دیگر، کاستا و همکاران (۳۱) دریافتند که بین دو جنس در عامل وظیفه‌شناسی و وجوه آن تفاوت معنی‌داری وجود نداشت.

نقش مهمی در سبب‌شناسی و پیشرفت اختلالات دارد و شخصیت می‌تواند به‌طور غیرمستقیم و از طریق ایجاد رفتارهای ناسالم نظیر سیگار کشیدن، سوء مصرف مواد، بی‌خوابی، سوء تغذیه و ... باعث بیماری فرد می‌شود (۴). هیلگارد معتقد است شخصیت از ویژگی‌هایی است که فرد را قادر به ایجاد ارتباط با دیگران ساخته و تحقق احترام به خود را تسهیل می‌کند (۵). آلپورت شخصیت را سازمان‌پویای درون‌شخص می‌داند که از نظام‌های روانی جسمانی تشکیل یافته است، این نظام‌ها، الگوهای شاخص رفتار، افکار و احساسات شخص را ایجاد می‌کند (۶). و کاتل شخصیت را سازمانی می‌داند که افراد را در پیش‌بینی رفتار خود در موقعیت‌های گوناگون یاری می‌دهد (۷).

شخصیت به عنوان یک کل باعث تمایز فرد از سایرین می‌شود و هر کس ویژگی‌های منحصر به فرد خود را دارد و بر همین اساس نظریه‌های مختلفی هر یک بر جنبه‌های متفاوت رفتار انسان اما مرتبط با هم تأکید دارند. یکی از کارآمدترین و جامع‌ترین نظریه‌های مطرح شده در باب شخصیت، نظریه پنج عاملی کوستا و مک کری^۱ است. الگوی پنج عاملی، الگویی نظری است که پنج عامل را به عنوان تمایلات مبنایی که زمینه زیستی دارد، شامل می‌شود، یعنی تفاوت‌های رفتاری مربوط به پنج عامل به ژن‌ها، ساختار مغز و مانند آن بر می‌گردد (۸). کوستا و مک کری شخصیت را در امتداد پنج بعد یا پنج عامل اصلی شامل روان‌آزردگی^۲، برون‌گرایی^۳، انعطاف‌پذیری^۴، دلپذیر بودن^۵ و مسئولیت‌پذیری^۶ توصیف کردند. روان‌آزردگی به تمایل برای تجربه اضطراب، تنش، خودخوری، خصومت، کم‌رویی، تفکر غیرمنطقی، افسردگی و عزت‌نفس پایین اطلاق می‌شود. برون‌گرایی به تمایل برای مثبت بودن، قاطعیت، تحرک، مهربانی و اجتماعی بودن گفته

1. Costa & McCrae
2. Neuroticism
3. Extroversion
4. Openness
5. Agreeableness
6. Conscientiousness

شخصیتی دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی و پس از اخذ مجوز از دانشگاه و کسب رضایت آگاهانه از افراد مورد مطالعه انجام گرفت. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش، شامل کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران در نیم سال دوم تحصیلی ۹۱-۹۰ بود. به منظور اجرای پژوهش از پرسشنامه پنج عاملی شخصیت کاستا و مک کری استفاده شد. این پرسشنامه که توسط گروسی (۳۳) در ایران هنجاریابی شده است، یکی از تست‌های شخصیتی است که براساس تحلیل عوامل ساخته شده و در سال ۱۹۸۵ توسط پائول تی کوستا و روبرت آرمک کری ساخته شد. این تست از ۶۰ گویه براساس مقیاس لیکرت (۱: کاملاً موافقم تا ۵: کاملاً مخالفم) تهیه شده است که هر ۱۲ گویه آن یکی از پنج عامل بزرگ شخصیت (روان آزرده‌گی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، دلبذیر بودن و مسئولیت‌پذیری) را اندازه‌گیری و نمرات هر عامل جداگانه محاسبه می‌شود و در نهایت پنج نمره به‌دست می‌آید (۳۴). پایایی این آزمون در نمونه ایالت متحده با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای عوامل روان آزرده‌گی (N)، برون‌گرایی (E)، دلبذیر بودن (O)، انعطاف‌پذیری (A) و مسئولیت‌پذیری (C) به ترتیب ۰/۹۳، ۰/۸۷، ۰/۸۹، ۰/۷۶ و ۰/۸۶ بوده است (۴۸). و در ایران نیز گروسی (۳۳) ساختار ۵ عاملی این پرسشنامه را به صورت کلی تأیید کرده و ضرایب همسانی درونی آن را به روش آلفای کرونباخ برای عوامل اصلی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ گزارش کرده بود و در این مطالعه مقادیر ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب برابر ۰/۸۴، ۰/۷۵، ۰/۷۰، ۰/۷۳ و ۰/۸۱ می‌باشد.

حجم نمونه نیز با انجام مطالعه مقدماتی و مشاوره آماری و با در نظر گرفتن ضریب اطمینان ۹۵ درصد و خطای ۰/۰۵، ۳۸۶ نفر برآورد شد. که با در نظر گرفتن احتمال این که درصدی از پرسشنامه‌ها برگردانده نشوند و یا این که با دقت کامل پاسخ داده نشوند و در نتیجه قابل استناد نباشند، تعداد ۴۰۰ پرسشنامه توزیع گردید.

در مطالعه شکری و همکاران (۱۷) که به بررسی اثر غیر مستقیم جنسیت بر عملکرد تحصیلی از طریق صفات شخصیت و اثر مستقیم صفات شخصیت بر عملکرد تحصیلی پرداخته است، نشان داد که دانشجویان دختر در مقایسه با دانشجویان پسر در عامل‌های روان آزرده‌گی و سازگاری و دانشجویان پسر در مقایسه با دانشجویان دختر در عامل‌های برون‌گرایی، وظیفه‌شناسی و پذیرش به طور معنی‌داری نمرات بالاتری گزارش کردند. همچنین چلیانلو و گروسی فرشی (۳۲) در مطالعه خود که به ارزیابی ارتباط آزمون شخصیتی NEO-PI-R با پرسشنامه SCL-90-R پرداخته‌اند گزارش دادند که بین دو جنس در سه عامل شخصیتی، برون‌گرایی، روان آزرده‌گی و انعطاف‌پذیری تفاوت معنی‌داری وجود داشت، به این نحو که پسران نسبت به دختران برون‌گراتر بوده و در مقابل میزان دلبذیری و روان آزرده‌گی کمتری داشتند.

تمامی این مطالعات با وارد کردن متغیر دیگری در کنار ابعاد شخصیتی انجام گرفته است و مطالعات اندکی وجود دارد که به طور مستقیم به بررسی عوامل پنج‌گانه شخصیتی در دانشجویان پرداخته باشد. همچنین بسیاری از این مطالعات، بدون در نظر گرفتن جنس و به صورت کلی انجام گرفته است لذا با عنایت به این که ویژگی‌های شخصیتی عامل مهمی هستند که نه تنها در کیفیت زندگی فرد تأثیر می‌گذارد بلکه در کیفیت یادگیری فراگیران نیز نقش دارد و در دانشگاه علوم پزشکی مازندران هیچ‌گونه مطالعه‌ای در این زمینه صورت نگرفته است، مطالعه حاضر در راستای خلاء پژوهشی موجود و بیشتر برای ارزیابی تفاوت‌های جنسیتی بالقوه در ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی در دانشگاه علوم پزشکی مازندران طراحی شده است.

مواد و روش‌ها

این پژوهش به صورت توصیفی-مقطعی بوده که به منظور تعیین تفاوت‌های جنسیتی در تیپ‌های

مجموع ۲۱/۷۵ سال (۲۱/۴۹-۲۲/۰۲ CI: ۹۵ درصد) بود. اکثریت دانشجویان مجرد (۸۸ درصد) بودند. در جدول شماره ۱، نتایج مربوط به فاکتورهای مختلف فردی دانشجویان به تفکیک دو جنس ذکر شده است.

جدول شماره ۱: توصیف متغیرهای جمعیتی اجتماعی به تفکیک دو

جنس			
متغیرها	پسر (درصد)	دختر (درصد)	جمع کل (درصد)
سن (سال)			
≥ ۲۰	۲۸ (۰/۲۲)	۸۰ (۰/۳۶)	۱۱۸ (۰/۳۰)
۲۱-۲۲	۶۱ (۰/۳۵)	۸۱ (۰/۳۷)	۱۴۲ (۰/۳۶)
۲۳-۲۴	۴۶ (۰/۲۶)	۳۷ (۰/۱۷)	۸۳ (۰/۲۱)
≥ ۲۵	۲۹ (۰/۱۷)	۲۲ (۰/۱)	۵۱ (۰/۱۳)
تاهل			
مجرد	۱۵۹ (۰/۴۶)	۱۸۹ (۰/۵۴)	۳۴۸ (۰/۸۸)
متاهل	۱۵۰ (۰/۳۳)	۳۱ (۰/۶۷)	۴۶ (۰/۱۲)
وضعیت اقتصادی خانواده			
ضعیف	۲۳ (۰/۷۹)	۶ (۰/۲۱)	۲۹ (۰/۰۷)
متوسط	۹۸ (۰/۴۵)	۱۱۹ (۰/۵۵)	۲۱۷ (۰/۵۵)
خوب	۴۵ (۰/۳۵)	۸۵ (۰/۳۵)	۱۳۰ (۰/۳۳)
عالی	۸ (۰/۴۴)	۱۰ (۰/۵۶)	۱۸ (۰/۰۵)
دانشکده			
بهداشت	۲۲ (۰/۳۹)	۳۴ (۰/۶۱)	۵۶ (۰/۱۴)
پرستاری	۲۱ (۰/۴۰)	۳۲ (۰/۶۰)	۵۳ (۰/۱۳)
پزشکی	۵۱ (۰/۴۰)	۷۶ (۰/۶۰)	۱۲۷ (۰/۳۲)
پیراپزشکی	۵۰ (۰/۵۲)	۴۷ (۰/۴۸)	۹۷ (۰/۲۵)
دندانپزشکی	۱۱ (۰/۳۳)	۴ (۰/۲۷)	۱۵ (۰/۰۴)
داروسازی	۱۹ (۰/۴۱)	۲۷ (۰/۵۹)	۴۶ (۰/۱۲)

تحلیل‌ها نشان داد بین وضعیت تأهل و دانشکده دانشجویان با ویژگی‌های مختلف شخصیتی رابطه معنی داری وجود نداشت ($p > 0/05$). اما بین فاکتور وضعیت اقتصادی دانشجویان با تیپ شخصیتی انعطاف‌پذیری ($p = 0/001$) رابطه معنی داری دیده شد. به این صورت که دانشجویان با وضعیت اقتصادی بهتر، نمره کمتری را در بعد انعطاف‌پذیری به دست آوردند. به عبارتی دانشجویانی که وضعیت اقتصادی پایینی دارند شخصیت منعطف تری دارند.

جدول شماره ۲ نشان دهنده نتایج همبستگی تیپ‌های شخصیتی مختلف بر اساس آزمون همبستگی پیرسون می‌باشد. این جدول نشان می‌دهد تیپ شخصیتی روان‌نژندی با برون‌گرایی، توافق‌پذیری و مسئولیت‌پذیری همبستگی منفی معنی دار دارد. برون‌گرایی با روان‌نژندی و

اجرای پژوهش با توجیه آزمودنی‌ها درباره اهداف پژوهش و درخواست رضایت از همکاری آن‌ها صورت گرفت و به منظور رعایت اخلاق پژوهش و حقوق آزمودنی‌ها، هم به صورت شفاهی (قبل از اجرا) و هم به صورت کتبی (بالای اطلاعات درخواستی در پرسشنامه) خاطر نشان گردید که این پرسشنامه، صرفاً به منظور اهداف پژوهشی است. روش نمونه‌گیری در این مطالعه به صورت طبقه‌بندی دو مرحله‌ای می‌باشد به طوری که در مرحله اول هر دانشکده (در مجموع شش دانشکده) به عنوان یک طبقه در نظر گرفته شده و در مرحله دوم از هر طبقه به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، نمونه‌ها انتخاب و پرسشنامه‌ها توزیع شده‌اند. داده‌ها پس از گردآوری با در نظر گرفتن کدهای استاندارد پرسشنامه وارد نرم افزار SPSS 19 شد. برای تحلیل داده‌ها روش‌های مختلف آماری مورد استفاده قرار گرفت. برای مقایسه میانگین متغیرهای کمی در دو یا بیش از دو گروه به ترتیب از آزمون‌های پارامتری t -test، ANOVA و همچنین آزمون‌های ناپارامتری معادل شامل Mann-Whitney U و Kruskal-Wallis استفاده شد. آزمون کای دو برای بررسی ارتباط متغیرهای کیفی مختلف به کار رفت.

یافته‌ها

از ۴۰۰ پرسشنامه توزیع شده، ۳۹۴ پرسشنامه جمع‌آوری و تأیید گردید. که از این تعداد، (۴۴/۲ درصد) را پسران و ۲۲۰ نفر (۵۵/۸ درصد) را دختران تشکیل می‌دادند که ۱۴ درصد از دانشکده بهداشت، ۱۳ درصد پرستاری، ۳۲ درصد پزشکی، ۲۵ درصد پیراپزشکی، ۴ درصد دندانپزشکی و ۱۲ درصد نیز از دانشکده داروسازی بودند. از لحاظ سنی، ۳۰ درصد دانشجویان مساوی و کمتر از ۲۰ سال، ۳۶ درصد از آن‌ها ۲۱-۲۲ سال، ۲۱ درصد ۲۳-۲۴ و ۱۳ درصد نیز بالای ۲۵ سال سن داشتند. کوچک‌ترین شرکت کننده ۱۹ سال و بزرگ‌ترین شرکت کننده ۳۴ سال سن داشت و میانگین سنی در

اجتماعی تحت تأثیر قرار داده و گاهی در اثر صفات و ویژگی‌های ناسازگارانه فرد و اطرافیان وی را با مشکل جدی مواجه کند. عوامل شخصیتی جزء مهم‌ترین ویژگی‌هایی است که اهمیت کار بر روی آن‌ها ملموس است (۲). پژوهش حاضر به منظور بررسی تفاوت‌های جنسیتی در ابعاد شخصیتی دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی مازندران انجام گرفت.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین دو جنس از نظر چهار ویژگی شخصیتی (روان آزرده‌گی، برونگرایی، دلدیر بودن و مسئولیت‌پذیری) تفاوت معنی‌دار وجود ندارد که براساس این نتایج، می‌توان گفت نمی‌توان بین دو جنس از نظر این چهار ویژگی شخصیتی تفاوت قائل شد. ولی علی‌رغم این عدم تفاوت معنی‌دار، نمره شخصیتی برونگرایی و مسئولیت‌پذیری در دختران به میزان ضعیفی بیشتر از پسران می‌باشد. یافته مذکور با نتایج اکثر یافته‌های پیشین هماهنگ نیست. در مطالعه کاستا و مک کری (۹) زنان در مقایسه با مردان در صفات روان آزرده‌گی و دلدیر بودن نمرات بالاتری به دست آوردند. در این مطالعه، جامع نمرات زنان از مردان در عامل‌های روان آزرده‌گی و دلدیر بودن به ترتیب ۰/۵۱ و ۰/۵۹ انحراف استاندارد بالاتر به دست آمد. مطالعات گودوین و گاتلیب (۲۱) درباره الگوی تفاوت‌های جنسیتی در صفات شخصیتی روان آزرده‌گی و دلدیر بودن، نیز یافته‌های مطالعات کاستا و همکاران را تکرار کرد. همچنین در مطالعه شکری و همکاران (۱۸) آمده است که دانشجویان دختر در مقایسه با دانشجویان پسر در عامل‌های روان آزرده‌گی و دلدیر بودن و دانشجویان پسر در مقایسه با دانشجویان دختر در عامل‌های برون‌گرایی و وظیفه‌شناسی به طور معنی‌داری نمرات بالاتری گزارش کردند و مطالعه محمداسماعیل (۸) که بر روی دانشجویان هندی و ایرانی انجام گرفت اختلاف معنی‌داری را بین دانشجویان دختر و پسر نشان داد. البته در برخی از مطالعات این ارتباط نبوده است، در مطالعه حق شناس و همکاران (۳۵) که به مقایسه ویژگی‌های

مسئولیت‌پذیری همبستگی منفی معنی‌دار و با توافق‌پذیری همبستگی مثبت معنی‌دار دارد. انعطاف‌پذیری با مسئولیت‌پذیری همبستگی منفی معنی‌دار و بین توافق‌پذیری و مسئولیت‌پذیری همبستگی مثبت معنی‌دار وجود دارد. تفاوت میانگین آزمودنی‌های دختر و پسر در هر یک از خرده‌مقیاس‌های پنج عامل بزرگ شخصیت با استفاده از آزمون t برای گروه‌های مستقل، مورد بررسی قرار گرفت (جدول شماره ۳). نتایج این جدول نشان می‌دهد دو جنس از نظر چهار عامل شخصیت (روان آزرده‌گی، برونگرایی، دلدیر بودن و مسئولیت‌پذیری) تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. و تنها عامل انعطاف‌پذیری در بین پسران و دختران به صورت معنی‌داری متفاوت بود ($p = 0/016$). به این نحو که پسران نمره بیشتری را در این بعد نسبت به دختران کسب کردند.

جدول شماره ۲: مقادیر ضریب همبستگی بین ابعاد شخصیت‌ها

تیب شخصیتی	مسئولیت‌پذیری	توافق‌پذیری	انعطاف‌پذیری	برونگرایی	روان‌نژندی
روان‌نژندی	-۰/۴۰۵	-۰/۲۴۱	۰/۰۰	-۰/۴۳۹	۱
برونگرایی	۰/۲۷۸	۰/۲۴۴	۰/۰۲۵	۱	
انعطاف‌پذیری	-۰/۰۴۳	۰/۰۸۲	۱		
توافق‌پذیری	۰/۳۳۲	۱			
مسئولیت‌پذیری	۱				
سطح معناداری ۰/۰۱					

جدول شماره ۳: نمره ابعاد شخصیت به تفکیک جنس

تیب شخصیتی	جنسیت	تعداد (درصد)	انحراف معیار ± میانگین	سطح معنی‌داری *
روان‌نژندی	پسر	۱۷۴ (۰/۴۴)	۵/۷۹ ± ۳۶/۰۳	۰/۷۵۵
	دختر	۲۲۰ (۰/۵۶)	۳۶/۱۶ ± ۵/۷۰	
برونگرایی	پسر	۱۷۴ (۰/۴۴)	۴/۸۳ ± ۳۳/۹۵	۰/۳۲۱
	دختر	۲۲۰ (۰/۵۶)	۳۴/۵۴ ± ۵/۱۱	
انعطاف‌پذیری ^۹	پسر	۱۷۴ (۰/۴۴)	۴/۷۹ ± ۳۶/۰۹	۰/۰۱۶
	دختر	۲۲۰ (۰/۵۶)	۳۶/۵۶ ± ۴/۶۵	
توافق‌پذیری	پسر	۱۷۴ (۰/۴۴)	۵/۷۵ ± ۴۰/۷۴	۰/۳۶
	دختر	۲۲۰ (۰/۵۶)	۵/۴۱ ± ۴۲/۷	
مسئولیت‌پذیری	پسر	۱۷۴ (۰/۴۴)	۴۴/۷ ± ۶/۳۲	۰/۱۸۶
	دختر	۲۲۰ (۰/۵۶)	۶ ± ۴۶/۲۴	

* مقایسه‌ها با استفاده از آزمون آماری t-test انجام شده است.

بحث

شخصیت به عنوان عاملی تعیین‌کننده می‌تواند تمامی رفتارهای انسان را در عرصه زندگی شخصی و

پسران گزارش کردند. و در برخی از پژوهش‌ها یافته معنی‌داری در این زمینه به دست نیامد (۳۹). به نظر می‌رسد وابستگی به جنسیت، در این صفت قابل تأمل باشد. به عبارت دیگر، مردان انعطاف‌پذیرتر از زنان ارزیابی می‌شوند که می‌تواند ریشه در تنظیمات هورمونی و تفاوت‌های بیولوژیکی داشته باشد. البته در این زمینه نمی‌توان با قاطعیت سخن گفت و باید به تفاوت‌های فردی نیز توجه کرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود برای قضاوت دقیق‌تر پیرامون این موضوع و همچنین تعمیم نتایج، پژوهش‌های جامع‌تر و در نمونه‌های گسترده‌تر به خصوص در دانشگاه‌های علوم پزشکی انجام گیرد.

در انتها باید گفت از آن جا که صفات شخصیت نقش مؤثری در ابعاد مختلف زندگی و به ویژه عملکرد تحصیلی ایفا می‌کنند، انتظار می‌رود همان گونه که آموزش و پرورش، سنجش‌های گوناگونی در مقاطع مختلف تحصیلی به عمل می‌آورد، در دانشگاه نیز، ابعاد روانی و شخصیت دانشجوی مورد توجه قرار گیرد. چرا که به دلیل مسائل خاص دوره رشد روانی و آسیب‌پذیری بیشتر نسبت به مشکلات روحی، شناخت تیپ شخصیتی آنان از اهمیت ویژه‌ای جهت یادگیری، افزایش آگاهی علمی و ایجاد شخصیت سالم در آن‌ها برخوردار است. و استفاده از نتایج چنین مطالعاتی، به برنامه‌ریزان این فرصت را می‌دهد تا با بازنگری در اهداف آموزش و پرورش و تحلیل صحیح اهداف بر مبنای شخصیت، علائق، استعدادها و ظرفیت هر دو جنس با توجه به نیازهای جامعه به برنامه‌ریزی آموزشی بپردازند.

سپاسگزاری

بدین وسیله از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مازندران که امکان انجام این پژوهش را فراهم نمود و همچنین از کلیه دانشجویانی که در اجرای این پژوهش ما را یاری نمودند تشکر و قدردانی می‌گردد.

شخصیتی و سلامت روان در دانش آموزان دبیرستان‌های تیزهوشان و دبیرستان‌های عادی پرداخت، آمده است که دانشجویان دختر فقط در بعد دلپذیر بودن با هم تفاوت معنی‌دار داشتند و در چهار بعد دیگر هیچ‌گونه اختلافی نشان نداد. در توجیه این ناهمخوانی می‌توان گفت که صرف تأیید ارتباط معنی‌دار ابعاد شخصیتی در دو جنس در مطالعات ذکر شده، نمی‌تواند دلیل بر این باشد که این یافته در همه جامعه‌های آماری صدق کند و ممکن است واقعاً بین ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان پسر و دختر دانشگاه علوم پزشکی مازندران ارتباط معنی‌داری وجود نداشته باشد چرا که عواملی همانند: تعداد نمونه، محل و جامعه نمونه‌گیری و یا زمان اجرای پژوهش می‌تواند بر یافته‌های یک پژوهش تأثیر داشته باشد.

از طرف دیگر به نظر می‌رسد به علت زیاد بودن تعداد سؤالات و طولانی بودن آن‌ها، احتمال می‌رود گاهی دقت کافی در پاسخ‌گویی به سؤالات صورت نگرفته باشد و از آن جا که ابزار جمع‌آوری، پرسشنامه بوده، درباره‌ی صحت و صدق پاسخ‌ها اطمینان وجود ندارد.

دیگر یافته پژوهش، تفاوت معنادار بعد انعطاف‌پذیری در دو جنس بود. به این صورت که دانشجویان پسر نمره بالاتری را نسبت به دختران در این بعد شخصیتی به دست آوردند. که این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش‌های قبلی از جمله کاستا و مک کری (۹)، کاستا و همکاران (۳۱)، مک کری تراسینو و همکاران (۳۶) همسو می‌باشد. همچنین، نتایج شکری و همکاران (۱۷) نشان داد که پسران در مقایسه با دختران در عامل انعطاف‌پذیری نمرات بالاتری کسب کردند. در مطالعات دیگری نیز این یافته‌ها به صورت کلی تأیید شده است (۱۶، ۲۱، ۳۰). در مطالعاتی دیگر از جمله در مطالعه ابطی و ندری (۳۷) و سمیعی و همکاران (۳۸) که انعطاف‌پذیری را در قالب خرده‌مقیاس خلاقیت مورد بررسی قرار داده‌اند، انعطاف‌پذیری دختران را بیشتر از

References

1. Kaplan H.I, Sadock B.J. Synopsis of Psychiatry. 9th ed. Williams and Wilkins; 2003.
2. Bayrami M, Esmaili A. The comparison of factors and personality traits in sexually high risk and non high risk students. Uremia Medical Journal 2010; 21(3): 215-220 (Persian).
3. Korotkov D, Hannah E. The Five-Factor Model of Personality: strengths and limitations in predicting health status, sick role and illness behavior. Personality and Individual Differences 2004; 36(1):187-199.
4. Gross Farshi M, Sufiani H. Examine the relationship between personality dimensions and general health in students of Tabriz University. Studies and Educational Psychology 2008; 9(2): 47-63 (Persian).
5. HosseiniNasab D, Porsharyfi H, Mohammadi V. Investigate the relationship between personality characteristics of students with identified third academic year 89-1388 Tabriz. Journal of Educational Sciences 2009; 2(6): 81-98 (Persian).
6. Abdi S, Babapour Kheiroddin J, Saderi Oskoui E. Relationship of personality factors and psychological health with mindfulness of students. The Quarterly Journal of Fundamentals of Mental Health 2009; 10(40): 281-28 (Persian).
7. Baghiani Moghadam MH, Halvani Gh.H, Ehram Poush MH. A survey on personality of motor cycle riders involved in accidents. J Mazand Univ Med Sci 2006; 16(51): 74-69 (Persian).
8. Mohammed Ismail E. Study of sixteen personality types, Iranian and Indian students. Journal of Psychology & Educational Sciences 2005; 35(1): 134-121 (Persian).
9. Costa P.T, McCrae R.R. The Five-Factor Model of Personality and Its Relevance to Personality Disorders. Journal of Personality Disorders 1992; 6(4): 343-359.
10. Heaven P.C.L, Ciarrochi J. When IQ is not everything: Intelligence, personality and academic performance at school. Personality and Individual Differences 2012; 53(4): 518-522.
11. Shokri O, Daneshvar Pour Z, Askari A. Gender Differences in Academic Performance: The Role of Personality Traits. Journal of Behavioral Sciences 2008; 2(2): 127-142 (Persian).
12. Wagerman SA, Funder DC. Acquaintance reports of personality and academic achievement: A case for conscientiousness. J Research Pers 2007; 41(1): 221-9.
13. Komarrajua M, Karaub S.J, Schmecka R.R. Role of the Big Five personality traits in predicting college students' academic motivation and achievement 2009; 19(1): 47-52.
14. Rosander P. The importance of personality, IQ and learning approaches: predicting academic performance. Doctoral thesis, comprehensive summary (Other academic), Department of Human Sciences Kristianstad University research environment ForFame 2012, Available from: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hkr:diva-10042>
15. Khosravi M, Bigdely I. The relationship between personality factors and test anxiety among university students. Journal of Behavioral Sciences 2008; 2(1): 13-24 (Persian).

16. Lufi D, Okasha S, Cohen A. Test Anxiety and Its Effect on the Personality of Students with Learning Disabilities. *Learning Disability Quarterly* 2004; 27(3): 176-184.
17. Shokri O, Kadivar P, Daneshvar Pour Z. Gender Differences in Subjective Well-being: Role of Personality Traits. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology* 2007; 13(3): 280-289 (Persian).
18. Veselya A.K, Sieglingb A.B, Saklofskea D.H. Gender-linked personality and mental health: The role of trait emotional intelligence. *Personality and Individual Differences* 2013; 54(2): 221-225.
19. Francis L.J, Katz Y.J, Yalbon Y, Robbins M. Religiosity, personality, and happiness: A study among Israeli male undergraduates. *Journal of Happiness Studies* 2006; 5: 315-333.
20. Bagby R.M, Quilty L.C, Ryder A. Personality and depression. *The Canadian Journal of Psychiatry* 2008; 53(1): 14-25.
21. Goodwin, RD, Gotlib IH. Gender differences in depression: The role of personality factors. *Psychiatry Research* 2004; 126: 135-142.
22. Fallana L. Quality Reform: Personality type, preferred learning style and majors in a business school. *Quality in Higher Education* 2006; 12(2): 193-206.
23. Sibley C.G. The association between working models of attachment and Personality: Toward an integrative framework operationalizing global relational Models. *Journal of Research in Personality* 2007; 41: 90-109.
24. Rezapoor Dimensions with Rehabilitation Practitioner Students Satisfaction with their Clinical Experiences. *Journal of Rehabilitation* 2010; 11(1): 8-14 (Persian).
25. Saroglou V, Munoz A. Individual Differences in Religion and Spirituality. *Journal for the Scientific Study of Religion* 2008; 47(1): 83-101.
26. Saklofskea D.H, Austinb E.J, Mastorasa S.M, Beatonb L, Osborneb S.E. Relationships of personality, affect, emotional intelligence and coping with student stress and academic success: Different patterns of association for stress and success. *Learning and Individual Differences* 2012; 22(2): 251-257.
27. Ozanska K. What has personality and emotional intelligence to do with feeling different while using a foreign language? *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 2012; 15(2): 217-234.
28. Chin HK, Ju Y.Y, Cheng C. Tridimensional personality of adolescents with internet addiction and substance use experience. *Can J Psychiatry* 2006; 51(14): 887-94.
29. Nadi M.A, Sajjadian I. Path analysis of relationship between personality traits and internet addiction with quality of life of internet users in Isfahan city. *Journal of Research in Behavioural Sciences* 2010; 8(1): 34-45 (Persian).
30. Besharat MA, Rezazade M, Firozi M, Habibi M. The effects of emotional intelligence on psychological health and academic success in the transition from high school to university. *Psychological Science* 2007; 4(13): 26-37 (Persian).
31. Costa PT, McCrae R, Norris A. Personal adjustment to aging: Longitudinal prediction from neuroticism and extraversion. *Journal of Gerontology* 1981; 36: 78-85.
32. Chalabianloo GH, Garousi Farshi M.T. The five-factor personality test NEO-PI-R test SCL-90-R: A look at the Neo-test capability in the evaluation of mental health. *Journal of Behavioral Sciences*, 2010; 4(1): 51-58 (Persian).

33. Garousei Farshi MT. New approaches to personality assessment: Application of factor analysis in personality studies. 1th ed. Tabriz: James Pazhooh Publication; 2001 (Persian).
34. Abedinil SM, Montazeri S, Ghorban Shiroudi S. Comparing the Big Five Personality Factor in Patients with Multiple Sclerosis and Healthy Individuals. J Mazand Univ Med Sci 2012; 22(88): 35-39 (Persian).
35. Haghshenas H, Chamani AR, Firoozabadi A. Personality and mental health differences of gifted high schools students compared to ordinary high schools students. The Quarterly Journal of Fundamentals of Mental Health 2006; 8(29-30): 57-66 (Persian).
36. McCrae RR, Terracciano A, et al. Universal features of personality traits from the observer's perspective: Data from 50 cultures. Journal of Personality and Social Psychology, 2005; 88(3):547-561.
37. Abtahi M, Nadry KH. Relationship between creativity and social adjustment of academic performance in high school students in Zanjan. Journal of Educational Management 2011; 3(2(10)): 15-28 (Persian).
38. Samii F, Naeli H, Neshatdost H.T. The relationship between values and creativity in first year university students. Journal of Medical Research 2005; 19(2): 83-99 (Persian).
39. Atashroz B, Pakdaman S, Asgari A. The relationship between the big five personality traits and academic achievement. Iran Psychologist 2008; 4(16): 76-367 (Persian).